

TEYDEB DIŞINDA ENDÜSTRİYEL TASARIMA, SERİ ÜRETİM VE TİCARİLEŐMEYE SAĞLANAN BÜYÜK DESTEKLER HANGİLERİDİR?

Prof. Dr. Atila BAĐRIAÇIK

Ulusal ve Uluslar arası Ar-Ge ve Yenilik
Hibe Fonları Uygulayıcısı, Öğretim Üyesi
Sorumlu Ortak Baő Denetçi, YMM

www.abdanmerymm.com

abdanmer@gmail.com

21.04.2016

GİRİŐ

KOSGEB Ar-Ge ve İnovasyon projelerinin(ya da TÜBİTAK-TEYDEB Ar-Ge projeleri) tamamlanması ile katma değeri yüksek teknolojik ürünlerin prototipi tamamlanmış oluyor. Bizler ise firmaları motive ederek bu safhada kalmamalarını, yenilikçi ürün prototipin ticarileşmesi ve seri üretime dönüőtürülerek ekonomiye yüksek katma değer sağlamalarını öneriyoruz.2023 hedeflerine ulaşmak ancak piyasaya çıkacak katma değerli teknolojik yeni ürünlerin üretimi ile olur. Yalnızca Ar-Ge yapmak yeterli olmuyor, sürecin devam etmesi gerekiyor. Bu konu Ekim 2015’de güncellenen ve Ar-Ge kriterlerini belirleyen Frascati Kılavuzunda da kayda geçmiştir: **AR-GE PROJELERİNİN KARŐILAMASI GEREKEN BEŞ KRİTER YA DA ÖZELLİK:**

- YENİ (NOVEL),
- YARATICI(CREATIVE),
- BELİRSİZ(UNCERTAIN),
- SİSTEMATİK(SYSTEMATIC),
- **TRANSFER EDİLEBİRLİK VE/VEYA TEKRAR ÜRETİLEBİRLİK (TRANSFERABLE AND /OR REPRODUCIBLE).**

Son kriterde piyasayı etkileyecek üretimden söz edilerek, ticarileşme ve seri üretim safhasına geçilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Ar-Ge projelerinin tamamlanarak seri üretime geçiőte tamamlama belgesinin ibrazı ile ne gibi seri üretim ve ticarileşme teşviklerinin mevcut olduğu bize sıkça soruluyor. Bize göre bu konuda aşağıda açıklanan dört teşvik programı mevcuttur.

TÜBİTAK YA DA KOSGEB AR-GE VE İNOVASYON TAMAMLAMA YAZISI İLE SAĞLANAN SERİ ÜRETİM YATIRIM TEŐVİKLERİ

A. KOSGEB ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI

TÜBİTAK ya da KOSGEB ürün yenilik projeleri başarı ile tamamlanır ise, tamamlandığı tarihten itibaren 1 (bir) yıl içinde **KOBİ Firması, KOSGEB’in ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMINA** başvurarak prototip ürünün seri üretimi için gerekli olan ve Ar-Ge unsuru taşımayan standart makineler ve ekipmanlar yurtiçinden ve yurtdışından temin edilebilir.

PROGRAMIN ÖZELLİKLERİ

Bu program desteği, firmaya bir defaya mahsus olarak verilir.

- Destek oranı %75,Süre: 18 aydır. Mevzuatta en az süre belirtilmediği için firma alımlarını gerçekleőtirebilirse proje süresi bizce 6 aya kadar inebilir.

Destek Unsurları:

1.MAKİNE-TEÇHİZAT, DONANIM, SARF MALZEMESİ, YAZILIM VE TASARIM GİDERLERİ DESTEĞİ

- İşletmeye; test, analiz ve laboratuar ekipmanı ile bunlara yönelik sarf malzemesi giderleri, üretim hattı tasarım giderleri, üretime yönelik makine, teçhizat, donanım, kalıp ve yazılım giderleri için destek sağlanır.
- Destek ödemesi yapılmadan önce, KOSGEB uzmanı işletmeyi ziyaret ederek, Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Programı Tespit Tutanağını düzenler.
- Destek kapsamında satın alınacak makine-teçhizat yeni veya en fazla 3 (üç) yaőında olabilir.
- Bu desteğin üst limiti; geri ödemesiz hibe olarak 150.000 (yüz elli bin) TL, geri ödemeli 200.000 TL’den 500.000 (beş yüz bin) TL’ye çıkarılmak üzere toplam 650.000 (altıyüz elli bin) TL’dir.
- Geri ödemeli desteklerde, destek ödemesinin yapılabilmesi için; destek ödemesinden önce işletmeden, destek tutarı kadar, son geri ödeme tarihinden aőarı 2 (iki) ay sonrasını kapsayacak şekilde Banka

Teminat Mektubu alınır. Ancak işletmenin uzun süreli teminat mektubu temin edememesi halinde asgari 1 (bir) yıl süreli teminat mektubu kabul edilebilir.

– Geri ödemeli destekler kapsamında yapılacak geri ödemeler, proje bitiminden itibaren 6 (altı) ayı ödemesiz olmak üzere, 3 (üç)’er aylık dönemler halinde 8 (sekiz) eşit taksitte yapılır. İlk taksitin geri ödeme tarihi, 6. (altıncı) ayın bitimini takip eden ilk iş günüdür.

– **Projeye konusu satın alınacak makine ve teçhizatın; yerli malı olması durumunda, bu destek oranlarına % 15 ilave edilerek, oran % 90 olur.**

2.PERSONEL GİDERİ DESTEĞİ

– Personel Gideri Desteği, projede çalışması şartı ile yeni istihdam edilecek personel için sağlanır. Bu destek, işletmenin son 4 (dört) aylık SGK Sigortalı Hizmet Listesinde bulunmayan yeni istihdam edilecek personel veya Taahhütnamenin Hizmet Merkezinde kayda alındığı tarih itibarı ile son 30 (otuz) gün içinde istihdam edilmiş olan personel için verilir.

– Desteklenecek personelin sayısına, niteliğine ve destek süresine Kurul karar verir.

– Personel giderlerindeki toplam destek 100.000 TL’den 150.000 TL’ye çıkarılmıştır. Net ücret üzerinden aylık, üniversitelerin lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrencilere ve lisans mezunlarına 2.000TL, yüksek lisans mezunlarına 2.750TL ve doktora mezunlarına 3.500TL olmak üzere artırılarak değiştirilmiştir. Ön lisans mezunlarına net ücret üzerinden aylık 1.500TL, destek sağlanması da projede çalışan personel giderleri karşılığı olarak eklenmiştir.

– Teminat mektubu sorunu olmayan firmaların örneğin 600.000 TL’lik yabancı makine-teçhizat alımlarında $600.000 \times 0,75 = 450.000$ TL’lik 0 faizli kredi alması da büyük avantajdır.

B. BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞININ TEKNOLOJİK ÜRÜNLERİN YATIRIM DESTEK PROGRAMI

29 Nisan 2014 tarihinde ilgili Bakanlığı’n yayımlanan yönetmeliğinde, TÜBİTAK yada KOSGEB’e Ar-Ge ve Yenilik projeleri verilip onaylanarak tamamlanırsa, prototipi yapılan ürün yada yazılımın Bakanlıkça yılda birkaç kez ilan edilen çağrı kapsamında yer alan NACE kodlu teknoloji listesinde yer alması halinde seri üretimine geçilerek ticarileşmesinde aşağıdaki desteklerden yararlanılmaktadır.

A) Makine, Teçhizat desteği

Yatırım proje tutarının 10.000.000 TL’ye kadar olan kısmı, yatırım harcamaları olarak desteklenir. Yatırım harcamaları üzerinden işletmelere en fazla aşağıdaki oranlar kadar geri ödemesiz destek sağlanır:

İthal alımlarda;

Büyük işletmelere % 10 Orta büyüklükteki işletmelere % 30 Küçük işletmelere % 40;

Yerli alımlarda Büyük işletmelere % 20 Orta büyüklükteki işletmelere % 40 Küçük işletmelere % 50

Yerli makine ve teçhizat alımlarında, belirtilen destek oranlarının uygulanabilmesi için yatırımcının gerekli makine ve teçhizatı, “Yerli Malı Belgesi”ne sahip Türkiye’deki makine ve teçhizat üreticilerinden veya tedarikçilerinden satın alması gerekir.(TEKNOLOJİK ÜRÜN YATIRIM DESTEK PROGRAMI UYGULAMA USUL VE ESASLARI, madde 15).

B) Kredi faiz desteği

– Küçük ve Orta Ölçekli KOBİ’ler için 10 milyon TL.’ye kadar faizsiz yatırım kredisi imkanı, 10 milyon TL.’den sonrası için %50 indirimli kredi faiz desteği sağlanır.

-Makine ve teçhizat desteği ile kredi faiz destek unsurlarının her ikisinden de yararlanmak isteyen işletmenin, öncelikle makine ve teçhizat destek unsurundan yararlanmış ve tamamlama belgesini almış olması şarttır(Uygulama usul ve esasları madde 16/8).

-Sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren yatırımlarını tamamlayıncaya kadar geçen süre, destekleme süresi olan 36 aydan düşülür ve geriye kalan süre kadar kredi faiz desteğinden yararlandırılır (16/10).

C) İşletme gideri desteği

– Yalnızca küçük KOBİ’lerin yararlandığı işletme gideri desteği için Yatırım tamamlandıktan sonra alınan Tamamlama Belgesinin verildiği tarihten itibaren 1 yıl içinde başvuru yapılarak, 1 yıl süresince gerekli olan enerji, personel ve kira giderinin %75’i hibe olarak ödeniyor.

Hibeli ve kredili desteklerin toplamı 10 milyon TL’yi geçemez.

Öte yandan Ar-Ge süreçleri yurt içinde ve yurt dışında öz kaynaklar kullanılarak yapılan ve Türkiye için geçerli incelemeli patenti alınan teknolojik ürünün üretimine yönelik yatırımı da bu program kapsamında değerlendirilir. Ayrıca Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde başlatılıp sonuçlandırılan, Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünlerin üretimine yönelik bölge içi ve dışı yatırımlar için de aynı desteklerden yararlanmak söz konusudur.

-Teknoyatırım desteği özellikle KOBİ’ler için büyük önem taşımaktadır. 2023 hedeflerine ulaşmada ana görev üstlenmiş niteliktedir. Bu bakımdan Ar-Ge projesi tanımını yaparken katma değerli teknolojik ürünün Bakanlıkça yayımlanan teknoloji tablosundaki NACE Koduna girip girmediği kontrol

edilmeli(https://teknoyatirim.sanayi.gov.tr/Uploads/Documents/Templates/Oncelikli_Teknoloji.pdf)”, girmiyorsa tabloda en yakın ürün grubu için Ar-Ge projesi verilmeli ve buna göre NACE kodu değişikliği yapılmalı. Büyük işletmeler için yüksek orandaki teknoyatırım desteklerinden yararlanmak için ayrıca ortakları gerçek kişi olan KOBİ kurmalarını öneririz.

PROGRAMA BAŞVURU ŞEKLİ, İŞLEYİŞİ VE SONUÇLANDIRILMASI

Bu programdan yararlanmak isteyen firmalar uygulama esaslarına, öncelikli teknolojik alanlar listesine, başvuru ile ilgili detaylı bilgiye ve başvuru formuna <https://teknoyatirim.sanayi.gov.tr/> internet adresinden ulaşabilmektedirler.

Bizce işleyiş TÜBİTAK-TEYDEB Ar-Ge proje işleyişine benzetilmektedir, şöyle ki;

-TÜBİTAK veya KOSGEB’den Ar-Ge projesinin tamamlandığına dair yazı alınır ve bu yazı ile Bakanlığın ilgili Genel Müdürlüğü’ne internet üzerinden TEKNOLOJİK ÜRÜN YATIRIM DESTEK PROGRAMI BAŞVURU FORMU doldurulup online gönderilir, daha sonra kaşe ve imzalı basılı evrak halinde Genel Müdürlüğe gönderilir. Başvurular, yılda bir veya birden fazla dönemde Genel Müdürlükçe belirlenen tarihlerde alınır. Başvuru tarihleri Bakanlık web sitesinden ilan edilir.

-Başvuru üzerine “Ön Değerlendirme Formu” hazırlanır. Uygun bulunan başvurular için en 2 öğretim üyesi görevlendirilerek, firmayı ziyaret ederler ve denetim sonrası “Teknik ve Mali İnceleme Rapor”u hazırlarlar. Ayrıca Genel Müdürlükten en az 2 proje sorumlusu, yapılacak yatırımı yerinde inceler.

-Tüm raporlar tamamlandıktan sonra, Değerlendirme Komisyon üyeleri toplanarak kararını verir. Başvuru sahibi firma, karar toplantısının yapılacağı yer ve tarihte, yatırım projesini sunmak üzere Komisyon toplantısına katılır.

-Desteklenmesine karar verilmesi halinde 30 gün içinde sözleşme imzalanır. Sözleşmenin imzalandığı tarih, yatırımın başlangıç tarihi olup, destekleme süresi 36 aydır.

– Komisyonca destekleme kararı alınan yatırım projesinin yatırım sürecinin 6 ay ve üstü olması halinde Genel Müdürlükçe en az 2 öğretim üyesi görevlendirilebilir ve dönemsel “Yatırım İzleme Raporu” hazırlatılarak yatırım 6 aylık dönemlerde izlenir. Ayrıca yatırımı tamamlayan işletme, “Sonuç Raporunu” hazırlayarak Genel Müdürlüğe yazılı olarak bildirmesi durumunda en az iki proje sorumlusu personel ve/veya öğretim üyesi, işletmeyi yerinde ziyaret ederek harcama belgelerini inceler, denetler ve Genel Müdürlük onayına sunmak üzere “Tamamlama Belgesi” düzenleyerek imzalar.

-Tamamlama belgesi alındıktan sonra makine ve teçhizat desteği hibe ödemesi yapılır. Kredi faiz desteği, Bakanlık ile aracı kurumlar arasında yapılacak protokollerle belirlenir ve uygulanır. İşletme gideri desteği için mikro ve küçük işletmenin “Tamamlama Belgesi”nin verildiği tarihten itibaren 1 (bir) yıl içerisinde Genel Müdürlüğe yazılı olarak başvuruda bulunması gerekmektedir.

C. KARLI ÇALIŞAN FİRMALAR İÇİN EKONOMİ BAKANLIĞI 5.BÖLGE YATIRIM TEŞVİK BELGESİ

TÜBİTAK ya da KOSGEB’den ürün yeniliği Ar-Ge projesini gerçekleştirdikten sonra 3 yıl içinde **EKONOMİ BAKANLIĞI’NA 5.BÖLGE YATIRIM TEŞVİK BELGESİ DESTEKLERİ** için başvuruda bulunmaktır.

13 Ekim 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, Bölgesel Teşvik Uygulamaları çerçevesinde desteklenen yatırım projeleri kapsamında ilave olarak istihdam edilecek personel için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı için Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır ve Mardin’in de aralarında bulunduğu 6. Bölgede “sabit yatırım tutarı oranı” kaldırılarak, tamamı 10-12 yıl süreyle Ekonomi Bakanlığı tarafından karşılanması söz konusudur.

Ayrıca aynı kararın 2. Maddesi ile;

-“h) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen AR-GE projeleri neticesinde geliştirilen ürünlerin veya parçaların üretimine yönelik yatırımlar” ifadesi ile TÜBİTAK ve KOSGEB AR-GE projelerinin net ve açık bir şekilde Yatırım Teşvik sistemi ile bütünleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şekilde 19/06/2012 tarihindeki Yatırım Teşvik kararının 17.maddesinin 1.fıkrasının h)bendindeki “Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen AR-GE projeleri neticesinde geliştirilen ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar” ibaresine açıklık getirilmektedir.

Ar-Ge projeleri sonucunda oluşan çıktının patent ve faydalı belgesine sahip olması yanında bundan böyle bu belgeler düzenlenmemiş olduğu durumlarda da söz konusu çıktıların üretime yönelik yatırımların TÜBİTAK’ın görüşü alınmak suretiyle Hazine Müsteşarlığı yatırım teşvik belgesine bağlanarak firmaya 5.Bölge destekleri sağlanabilecektir. Buradaki temel şart, projenin destek sürecinin Ekonomi Bakanlığı müracaat tarihinden geriye dönük olarak 3 yıl içinde başarı ile tamamlanmış olması gerekmektedir.

Bilindiği gibi TÜBİTAK VE KOSGEB AR-GE projelerinin tamamlanmasından sonra bu kurumlardan alınacak yatırımın tamamlandığına dair bir yazı ile, ilgili sanayi odasına ya da Ekonomi Bakanlığına başvurularak örneğin İstanbul ya da Bursa’da asgari 1 milyon TL meblağlı arazi-arsa, bina-inşaat, makine ve teçhizat ile diğer yatırım harcaması kalemlerinin toplamından oluşan sabit yatırım tutarı için yatırım teşvik belgesi alınarak, **HER YER 5. BÖLGE SLOGANI** ile aşağıdaki desteklerden yararlanılmaktadır:

5.BÖLGE DESTEKLERİ

İstanbul’da yada Bursa’da sabit yatırım tutarı en az 1 milyon TL oluyor. **Sabit yatırım tutarı:** Arazi-arsa, bina-inşaat, makine ve teçhizat ile diğer yatırım harcaması kalemlerinin toplamıdır. Ar-Ge projelerinde arsa, bina inşaat giderleri desteklenmez.

– **Gümrük vergisi muafiyeti:** Üçüncü ülkelerden makine ithalatlarında.

– **KDV istisnası.**

– **Faiz desteği:** Bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin, Türk Lirası cinsi kredilerde beş puanı, döviz kredileri ve dövizle endeksli kredilerde iki puanı Ekonomi Bakanlığınca toplam tutarı yedi yüz bin Türk Lirasını geçmemek üzere karşılanır.

– **Sigorta primi işveren hissesi desteği:** Yatırımın tamamlanmasını müteakip, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımla ilave edilen, istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı Bakanlık bütçesinden 6-7 yıl süre ile toplam sigorta desteğinin sabit yatırım tutarına oranı % 35’e ulaşınca kadar karşılanır.

– **Yatırım yeri tahsis:** Desteklerden yararlanacak yatırımlar için, 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi çerçevesinde Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre yatırım yeri tahsis edilebilir.

– **Vergi indirimi:** Gerçekleştirilecek yatırımlarda, 5520 sayılı Kanunun 32/A maddesi çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi, %30 yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar % 70 indirimli olarak uygulanır. Konunun anlaşılması için aşağıda İstanbul ili için bir örnek yer almaktadır.

İl: XXXXX

Yatırım Tutarı: 1.000.000TL

Yatırıma Başlama/Yatırıma Bitirme Tarihi: 01.10.2014 /30.09.2015

Yatırıma Katkı Oranı: %30

Kurumlar vergisi indirim oranı: %70

2014 yılındaki kurum kazancı: 100.000 TL

Hesaplamalar:

Yatırıma Katkı Tutarı: 300.000 (1.000.000X0,30) TL

2015 yılı için Hesaplanan Kurumlar Vergisi:100.000×0.20=20.000 TL

Hesaplanan indirimli Kurumlar Vergisi:100.000X0.20X0.30=6.000 TL

Tahsilinden Vazgeçilen Kurumlar Vergisi: 20.000- 6.000 =14.000 TL

Bu durumda indirimli oran nedeniyle tahsilinden vazgeçilen yukarıdaki 14.000 TL’lik vergi, 300.000 TL’ye ulaşınca kadar firma indirimli kurumlar vergisinden yararlanır.

D. EKONOMİ BAKANLIĞI TASARIM VE ÜRÜN GELİŞTİRME PROJELERİ DESTEK PROGRAMI

Bu destek programında Ar-Ge projesinin tamamlanmasının etkisi dolaylı şekilde olmaktadır. 2014 yılında ülkemizin ekonomik büyümesi % 2.9 oranında gerçekleşmiş olup, genel kanı, nüfus artışı ve işsizlik oranı dikkate alındığında bu oranın % 5’in altına düşmemesi yönündedir. İstihdam ve ihracat artışında özellikle moda ağırlıklı tekstil ve konfeksiyon sektörü ile Ar-Ge ve tasarımı yapılarak seri üretime hazır imalat ve yazılım sektörlerinin önemi büyüktür. Ekonomi Bakanlığının 12.03.2015 tarihinde yürürlüğe giren **2008/2 SAYILI TASARIM DESTEĞİ HAKKINDA TEBLİĞE İLİŞKİN UYGULAMA USUL VE ESASLARINA AİT GENELGE** ile ihracata dönük üretim yapan başta tekstil ve konfeksiyon olmak üzere imalatçı ve yazılım şirketlerinin bize göre araştırma faaliyetinden sonra yapacağı tasarım ve inovasyona yönelik tasarım ve ürün geliştirme projeleri desteği ekonomimize büyük katkıda bulunacaktır.

DESTEKLER

3 yıl süre ile Tasarım desteği ekindeki **TASARIM ve ÜRÜN GELİŞTİRME PROJESİ BAŞVURU FORMU ile** doğrudan Bakanlığa başvurup, kabul edilmesi halinde **TASARIM DESTEĞİ HAKKINDA TEBLİĞ’in** 6/A maddesine göre aşağıdaki desteklerden yararlanacaktır:

1. a) İstihdam edilecek tasarımcı, modelist ve mühendislerin brüt maaşları toplam en fazla 1.000.000 ABD Doları,
2. b) Alet, teçhizat, malzeme ve yazılım giderleri toplam en fazla 250.000 ABD Doları,
3. c) Seyahat ve web sitesi üyeliğine ilişkin giderleri toplam en fazla 150.000 ABD Doları, olmak üzere proje bazında % 50 oranında desteklenir.

– Bir şirketin en fazla bir adet projesi desteklenir.”

Burada görüldüğü gibi nitelikli personel altyapısına büyük önem verilmektedir. Maaşlarının yarısının desteklendiği bu durumda mühendis, tasarımcı ve modelist istihdamı ve firmaların teknoloji kapasitesi artacaktır.

– Onaylanan projeler için 6 ayda bir ödemesi yapılmış harcama ve gider belgeleri için İhracatçı Birliklerine başvurulması gerekiyor.

– Bu kapsamda desteklenen tasarım ve ürün geliştirme projeleri; proje süresi boyunca, herhangi bir kamu kurumundan başka bir destek programı kapsamında destekten yararlandırılmazlar.

– Tasarım ve ürün geliştirme projeleri uygun görülen şirketler, destek kapsamına alındıkları tarihi müteakip her yılın ilk üç ayı içerisinde bir önceki yıla ait faaliyetlerini ve buna ilişkin değerlendirmelerini içeren bir raporu Bakanlığa intikal ettirir.

SERİ ÜRETİM YATIRIM TEŞVİKLERİNİN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. TÜBİTAK ya da KOSGEB Ar-Ge ve yenilik projelerinin tamamlanmasından sonra, her bir proje prototipi için yukarıda açıklanan seri üretim yatırım programlarının sadece biri için başvurulabilir. Başka bir deyişle aynı proje çıktısı için birden fazla programa başvurmak mümkün değildir.

2. Bu bakımdan yatırım teşviklerinden maksimum yararlanmak için elimizde her an yürüten en az üç adet TÜBİTAK Ar-Ge projesi bulunmalıdır. Bu projelerin sadece piyasaya çıkacak ürün yeniliği projesi olmasına dikkat edilmeli, başka bir deyişle ürün ve süreç yeniliği Ar-Ge projeleri ile tanımlanan yatırım teşvik programlarına başvurulmamalıdır.

3. Yukarıda tanımlanan yatırım teşvik programlarından Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teknoyatırım desteği özellikle KOBİ’ler için büyük önem taşımaktadır. 2023 hedeflerine ulaşmada ana görev üstlenmiş niteliktedir. Bu bakımdan Ar-Ge projesi tanımını yaparken katma değerli teknolojik ürünün Bakanlıkça yayımlanan teknoloji tablosundaki NACE Koduna girip girmediği kontrol edilmeli, girmiyorsa tabloda en yakın ürün grubu için Ar-Ge projesi verilmeli ve buna göre NACE kodu değişikliği yapılmalı. Büyük işletmeler için yüksek orandaki teknoyatırım desteklerinden yararlanmak için ayrıca ortakları gerçek kişi olan KOBİ kurmalarını öneririz.

E. BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞININ AR-GE YA DA TASARIM MERKEZİ

1 Mart 2016 tarihindeki Yeni düzenleme ile Bakanlar Kurulu’nun belirleyeceği yazılım, ilaç ve tıbbi cihaz, tarım, gıda, biyoteknoloji, elektronik vb alanların spesifik ve katma değeri yüksek alanlarda Ar-Ge merkezindeki teknik personel sayısı 30 dan 15’e inmektedir. Tasarım merkezlerinde ise tasarımcı ve teknisyen tam zamanlı 10 personel gerekiyor. Her iki merkezde de temel bilimlerden fizik, kimya, biyoloji ve matematik bölümlerinden mezun olanlardan teknik ya da tasarımcı sayısının % 10’nunu geçmemek üzere istihdamı halinde 2 yıl süre ile asgari ücrete tekabül eden kısım Bakanlıkça firmaya hibe olarak verilecektir. Merkezlerde Kısmi ve tam zamanlı üniversite hocaları görevlendirilebilecek, döner sermaye yöntemi ile hocalardan hizmet alınması halinde kesilen faturanın gelir vergisi ve damga vergisi dışında fatura bedelinin % 85’i hocaya verilecek. Merkez personelleri Ar-Ge projesi ile ilgili olarak üretim hattında ya da firma dışında geçirecekleri süreler Bakanlığın belirleyeceği kriterlere uyması halinde teşviklerden kısıntıya gidilmeyecektir.

– İstihdam edilen personele uygulanılacak olan gelir vergisi stopaj istisnası doktoralar için %95, yüksek lisanslar için %90 olmak üzere arttırılmış diğerleri için %80’de sabit tutulmuştur.

-Merkezlerde destekler: Ar-ge harcamalarının vergi matrahından % 100 indirilmesi, sigorta primi işveren hissesinin % 50 desteği, personelin %80/90/95 gelir vergisi stopaj desteği ve damga vergisi istisnası.

– Merkezlerde yabancı uyruklu nitelikli personelin istihdamında izin müessesesi işlemleri en aza indiriliyor.

– Ar-Ge ve Tasarım merkezleri tarafından siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak yapılan harcamaların sadece yüzde ellisi bu merkezler tarafından, bu harcamaların kalan yüzde ellisi ise siparişi veren gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından indirim olarak dikkate alınabilir. Özellikle bu hüküm beyaz eşya, mutfak eşyaları, otomotiv gibi markalara çalışan OEM firmaları için büyük avantajdır.

F. AR-GE PROJESİNİN TAMAMLANMA HAKKI İLE PATENT / FAYDALI MODEL HAKKININ DEVREDİLMESİYLE KAZANÇ İMKANI

-KOBİ'nin bu hakkını diğer firmasına ya da ilişkide olduğu 3. bir KOBİ'ye devretmek isteğine bağlı olarak aralarında yaptığı devir sözleşmesi ile devralan firma TEKNOYATIRIM programına başvuruyor. Bunun mümkün olduğunu programın Usul ve Esaslar'ın aşağıdaki maddesinde görüyoruz (https://teknoyatirim.sanayi.gov.tr/Uploads/Documents/Templates/Usul_ve_Esaslar.pdf):

“10.1 İşletme sınıfının belirlenmesi

(3) Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti sahibi gerçek veya tüzel kişilik ile başvuru sahibi yatırımcı tüzel kişiliğin farklı olması halinde; yatırımcı ile Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti sahibi arasında Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti ve sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürün ile ilgili, taraflara ilişkin hak tesisine dair noter tasdikli belge istenir. (4) Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti sahibi ile başvuru sahibi yatırımcı tüzel kişiliğin farklı olması halinde; Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti sahibi (hakları devreden taraf) tüzel kişilik ise, hakları devreden işletmeden son mali yıla ait YMM/SMMM onaylı ya da KOSGEB tarafından sağlanan KOBİ Bilgi Beyannamesi formu/formları istenir. (5) Büyük veya orta büyüklükteki işletmelerce tüm süreçleri yürütülen ve başarı ile tamamlanarak sonucunda teknolojik ürüne dönüşen Ar-Ge ve yenilik projesi/faaliyeti ve sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürün ile ilgili hakların, daha küçük ölçekli işletmelere devredilmesi durumunda; yatırım konusu teknolojik ürün, büyük veya orta büyüklükteki işletmelere uygulanan yatırım desteği kapsamında değerlendirilir.”

Yorum: Mikro ve Küçük işletmeleri bir bütün olarak “KÜÇÜK ÖLÇEKLİ İŞLETME” olarak değerlendiren uygulama esasları, küçük işletmenin Ar-Ge hakkını diğer küçük işletmeye devirde aynı destek unsurlarının devredileceğini, ancak orta ölçekliye devredilmesi halinde orta ölçeklinin hakkı kadar, büyük ölçekliye devri halinde ise onun hakkı kadar daraltılarak devredileceğini ifade etmektedir.

Örneğin Otomotiv amortisörünü için bir prototipi, TÜBİTAK – TEYDEB hibe destekleri ile geliştirmiştir. Orta ölçekli bu firma, projenin endüstriyelleşme (seri imalat) için gerekli olan özel transfer makinası, kaplama tesisi, montaj makinası, lazer tezgahı ve paketleme hattını geliştirecek Ar-Ge alt yapısı bulunmamaktadır. Firmamızın Teknoyatırım programı ile de temin edecek maddi durumu da olmayabilir. Bu durumda Teknoyatırım desteklerinden yararlanma hakkını sektörde bulunan başka bir firmaya satarak o firmanın 5 milyon TL.'ye kadar %40 hibe desteklerden yararlanarak bu tezgahları alma hakkını devredebilir.

UYGULAMA ESASLARINDAN BAZI MADDELER

Madde 7. Desteklenecek yatırım türleri MADDE 7 – (1) Bu program kapsamında iki tür yatırıma destek sağlanır: a) Komple yeni yatırım: Teknolojik ürün üretimine yönelik olarak ana makine ve teçhizat ile yardımcı makine ve teçhizatları içeren, yatırımın yapılacağı yerde yapılması tamamlanmış ve aynı üretim konusunda mevcut tesisi veya mevcut tesisi ile altyapı bütünlüğü bulunmayan yatırımlar, b) Ürün çeşitlendirmeye yönelik yatırım: Mevcut tesisler ile altyapı müşterekliği olan, aynı işletmede mevcut makine ve teçhizata ilave edilecek makine teçhizat ile farklı bir nihai teknolojik ürünün üretimine yönelik yatırımlar. Madde 10/2 1.fıkra da anılan yönetmeliğin ekinde yer alan KOBİ Bilgi Beyannamesi formu/formları, başvuru sahibi işletmelerce doldurulur ve YMM/SMMM tarafından onaylanır ya da KOSGEB tarafından sağlanır. Söz konusu form/formlarda, işletmenin beyan ettiği işletme sınıfı Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenir ve desteklenmeye esas alınacak işletme sınıfı karara bağlanır.

Yatırımın başlangıç tarihi ve destekleme süresi MADDE 11 – (1) Yatırımın başlangıç tarihi, Bakanlık ile başvuru sahibi işletme arasında yapılan sözleşme tarihinden itibaren başlar ve toplam destekleme süresi 36 aydır. Bu süre içerisinde yatırımını tamamlayamayan yatırımcıya, gerekçeleri ile birlikte ek süre istemesi durumunda Genel Müdürlükçe bir defaya mahsus en fazla 6 ay ek süre verilebilir.

Destek unsurları ve üst limitleri MADDE 13 – (1) İşletme sınıfları esas alınarak sağlanacak geri ödemesiz destek üst limitleri: a) Büyük işletmeler; yalnızca makine ve teçhizat desteği unsurundan yararlandırılır ve sağlanacak destek üst limiti 2.000.000 TL'dir. b) Orta büyüklükteki işletmeler; makine ve teçhizat destek unsuru ile kredi faiz destek unsurundan yararlandırılır ve toplamda sağlanacak destek üst limiti 10.000.000 TL'dir. **c) Küçük işletmeler; makine ve teçhizat destek unsuru, kredi faiz destek unsuru ile işletme gideri desteği unsurundan yararlandırılır ve toplamda sağlanacak destek üst limiti 10.000.000 TL'dir.**

MADDE 14 – (1) Yatırım proje tutarının 10.000.000 TL'ye kadar olan kısmı, yatırım harcamaları olarak desteklenir. Yatırım harcamaları üzerinden işletmelere en fazla aşağıdaki oranlar kadar geri ödemesiz destek sağlanır. a) İthal alımlarda; Büyük işletmelere % 10 Orta büyüklükteki işletmelere % 30 Küçük işletmelere % 40 b) Yerli alımlarda Büyük işletmelere % 20 Orta büyüklükteki işletmelere % 40 Küçük işletmelere % 50.

14.1.(3) İşletme tarafından talep edilmesi ve Genel Müdürlükçe uygun görülmesi halinde, komisyonca destekleme kararı alınan yatırım harcamalarına ilişkin, avans niteliğinde ön ödeme yapılabilir. (4) Ön ödemenin yapılabilmesi için; talep edilen ön ödeme tutarı kadar ve en az sözleşme bitiş tarihinden 6 ay sonrasına kadar geçerli, aracı kurumlardan alınmış teminat mektubu ya da **Kredi Garanti Fonu**'ndan alınmış

kefalet mektubunun Genel Müdürlüğe sunulmuş olması şarttır. Teminat mektubu ya da kefalet mektubunun tutarı, sözleşmede belirtilen makine ve teçhizat destek üst limitini geçemez. (5) Ön ödeme tutarı, sözleşmede belirtilen makine ve teçhizat destek üst limitinin % 50'sini geçemez.

MADDE 16.1. Kira gideri desteği (1) İşletme tarafından sözleşme yapılarak teknolojik ürünün üretilmesi amacıyla kiralanan kapalı alan/alanların yıllık net kira bedeli üzerinden (KDV/Stopaj ve ortak giderler hariç) en fazla %75 oranında destek sağlanır. Kira kontratlarında veya sözleşmelerinde belirlenen bedellerin yanı sıra, yatırımın yapıldığı bölgedeki ortalama kira rayiç bedelleri de dikkate alınır. **16.2.** Enerji gideri desteği (1) İşletmeye; teknolojik ürünün üretimine yönelik kullanılan elektrik ve doğal gaz enerjisine ait yıllık fatura tutarları üzerinden en fazla %75 oranında destek sağlanır. Desteklenecek enerji giderlerinin üretim amaçlı olması esastır. İdari bina, depo, sosyal tesis ve buna benzer alanlara ait enerji giderleri desteklenmez. **16.3.** Personel gideri desteği (1) İşletmenin yöneticileri ve ortakları ve bunların 1. derece yakınları (eşi, annesi, babası, kardeşi ve çocuğu) dışında istihdam edilen yıllık çalışan personel sayısı kadar, başvuru tarihindeki o yılın başında ilan edilen brüt asgari ücret tutarının %75'i oranında destek sağlanır. “

İNCELEMELİ PATENT YA DA OLUMLU RAPORLU FAYDALI MODEL

KOBİ'lerle Ar-Ge proje çalışmasının başlangıcında ayrıca ürün yeniliği için patent ya da faydalı modele başvurulmasını öneriyoruz. Varsayalım bir sene süren araştırmadan sonra Türk Patent Enstitüsü(TPE) olumlu raporlu faydalı model belgesi veriyor, bu durumda ilgili firma Maliye Bakanlığına başvurarak Patent değerini 10 yıl için (örneğin 2-3 milyon TL) tespit ettirerek, bu hakkını Sanayi Bakanlığının destek program hakkını devrettiği firmaya devir ya da satarsa aşağıdaki kanun hükmüne göre kesilen fatura aynen ihracat faturası gibi KDV istisnasına tabidir:

“19.02.2014 tarih 28918 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 06.02.2014 tarih 6518 Sayılı Kanun

MADDE 32 – 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin dördüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“z) 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5/B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralınması, devri veya satışı (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından bu Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz.).”

SONUÇ

Bizce firmalar için ilk akla gelen proje türü TÜBİTAK-TEYDEB projeleri idi ve rutin olarak işliyordu. Bunun sonucu diğer teşvikler ihmal ediliyor. Artık diğer teşviklere odaklanmalıyız. Odaklanınca motivasyonumuzun artacağından eminim.